

'Een oase van rust' bij de Zijlpoort

'Een begraafplaats in een eenzaam oord omgeven met boomgewas'. Dat vroegen de Leidse rooms-katholieken in 1827 aan het stadsbestuur. Eind achttiende eeuw was de gelijkstelling der religies in Nederland tot stand gekomen en de katholieken konden nu vrijelijk hun godsdienst beoefenen. De tijd van de schuilkkerken e.d. behoorde definitief tot het verleden. Een van hun wensen was een eigen begraaf-

plaats. Na enig gemor gaf het stadsbestuur hun daarvoor een stuk grond bij de Zijlpoort, toen nog ver buiten de bebouwde kom gelegen. Er mocht tevens een kapel met klokkentoren worden gebouwd, maar toestemming om die klok te luiden kreeg men niet, hoezeer land-
deken P.A. Kervel, een der initiatiefnemers, ook betoogde dat klokgelui hóórde bij een r.k. begrafenis. Pas ruim zestig jaar later kwam die toestemming er alsnog.

Het valt te lezen in 'Een oase van rust' – 180 jaar R.K. Begraafplaats Zijlpoort, een met veel liefde samengesteld boek vol interessante details dat eind vorig jaar verscheen. Op 19 november 1828 werden de eerste r.k. doden begraven bij de Zijlpoort. Om de belangstelling voor deze gebeurtenis binnen de perken te houden werd aan de toeschouwers een entree van 25 cent geheven. Voor de inwijding van de kapel vroeg men zelfs f 1.25, wat in die dagen een vrij groot bedrag was. Relbewuste jongeren zorgden in die begintijd nogal eens voor onrust bij de r.k. begrafenis, maar over het algemeen viel de papenhaat in Leiden mee. Tot ver na de Tweede Wereldoorlog kon men bij de Zijlpoort kiezen uit vier klassen van begraven.

Jarenlang ging alles rustig toe in deze oase, zoals het ook hoort bij een begraafplaats. Het 100-jarig bestaan



n 1928 werd ook kalm gevierd, met een requiemmis en een feestelijk ontbijt. Een markante figuur was opzichter-grafdelver Th. Laken, 'een stille werker in Gods wijngaard', die er zijn zilveren jubileum vierde. Hij was goed voor 5000 teraardebestellingen. Op 1 augustus 1969 werd de begraafplaats gesloten. Het kerkhof was vol en uitbreiding niet mogelijk. Lag de begraafplaats in 1828 nog in een uithoek, door de stadsontwikkeling was hij nu binnen de bebouwde kom gekomen. Alleen nog voor bijzettingen in familiegraven kon men bij de Zijlpoort terecht. Om de problemen op te lossen stond de hervormde begraafplaats Rhijnhof toe dat een deel van haar grondgebied werd ingericht voor katholieken. Maar vanaf 1985 is 'De Zijlpoort' weer in bedrijf. Begraven in klassen werd afgeschaft. Het boek brengt allerlei aspecten van de begraafplaats in beeld: bouwgeschiedenis en inventaris van de kapel, katholieke rituelen bij het graf, symboliek en flora en fauna op de begraafplaats en de vernieuwing van de funeraire stadsoase. Ook heeft men weten te achterha-

len wie er allemaal sinds 1828 zijn begraven. Die gegevens zijn op een cd-rom gezet. Veel beroemdheden liggen er niet. De bekendste is de natuurkundige prof. dr. W.H. Keesom (1876-1956), de assistent van Kamerlingh Onnes. Voorts J.A.F. Coebergh (1841-1922), in zijn tijd de katholieke notaris van Leiden. Hij woonde in het pand waar nu het Trianon-theater is gevestigd. En J.F.X. Sanders (1876-1939), de man van de zeepfabriek. 'Een diepgelovig katholiek, maar ook iemand die naast de bijbel oog had voor de buidel'. Hij gaf zijn personeel altijd vrij op typisch katholieke feestdagen, maar dan moesten ze daarna wel een week of twee iedere dag een half uur langer werken.

'Een oase van rust', samenstelling R. van Maanen, D. Steures, W. Hettinga. Uitgave van de Stichting R.K. Begraafplaatsen voor Leiden. Met cd-rom. Prijs voor leden van de Historische Vereniging Oud Leiden: 20 euro. Verkrijgbaar bij het Regionaal Archief Leiden. Of te bestellen bij W. Hettinga, tel. (071)-5143191.

Boek over Leidse dwangarbeider

Tussen 1942 en 1945 werden circa 250 Nederlanders gedwongen tewerkgesteld in een werkkamp in Kleinmachnow bij Berlijn. De meesten waren metaalarbeiders en kwamen uit Leiden. Ze moesten onderdelen voor vliegtuigmotoren produceren in de Dreilindenfabriek, een vestiging van de firma Bosch. De vader van oud-Leidenaar Ruud de Koning was één van die dwangarbeiders. Hij vond na de oorlog een groot aantal brieven uit die tijd en schreef aan de hand daarvan een boek getiteld 'Brieven van mijn vader Henk de Koning uit Duitsland en Tsjechië 1942 - 1945'. Het boek wordt zaterdag 28 maart gepresenteerd in wijkcentrum Matilo, Zaanstraat 126, tussen 13 en 15 uur (het eerste exemplaar wordt om 14 uur overhandigd). In de zaal is een kleine expositie ingericht met foto's, brieven en documenten.